

NORGES HØYESTERETT

Den 29. september 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-02228-A, (sak nr. 2011/762), sivil sak, anke over dom,

Bergen Group Skarveland AS (advokat Bernt Jacob Pettersen)

mot

Sparebank 1 SR-Bank (advokat Bjørn Stordrange)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Kallerud**: Saken gjelder tolking av en bankgaranti stilt til sikkerhet for et verfts betalingsforpliktelse overfor en underleverandør.
- (2) Bergen Group Skarveland AS (Skarveland) monterer blant annet rørsystemer på skip under bygging og har hatt flere oppdrag for verftet Flekkefjord Slipp & Maskinfabrikk AS (FSM).
- (3) I brev 30. august 2007 orienterte FSM sine leverandører om at det ikke kunne dekke sine forpliktelser før ny finansiering var på plass. Verftet opplyste videre at Sparebank 1 SR-Bank – som fra før hadde gitt betydelige pantesikrede byggelån til verftet – foreløpig hadde stanset finansieringen av påløpt leverandørgjeld, men sagt seg villig til å garantere for verftets nye forpliktelser frem til 24. september 2007. FSM ba derfor om at Skarveland og andre leverandører opprettholdt sine leveranser i denne perioden.
- (4) FSM opplyste i brev 24. september 2007 at verftet, sammen med byggeprosjektene bestillere og banken, hadde kommet frem til en finansieringsordning som ville gi fullt oppgjør til alle kreditorer, men med utsatt betaling. I brev 12. oktober 2007 informerte

FSM om at et tilstrekkelig antall kreditorer hadde akseptert forslaget, og at oppgjør ville finne sted som skissert.

- (5) Skarveland ga 12. november 2007 FSM tilbud på montering av ulike rørsystemer på verftets byggenummer 189, et skip verftet hadde under bygging for Møkster Safety AS. I hovedsak skulle Skarveland, som ved tidligere oppdrag for FSM, stå for montering av utstyr og materiell verftet selv skaffet til veie. Kontrakt ble inngått 9. januar 2008, med en kontraktssum på 10 719 000 kroner eksklusiv merverdiavgift.
- (6) På grunn av verftets økonomiske problemer betinget Skarveland seg sikkerhet for betalingen. Innledningsvis var kravet at verftet skulle sørge for en bankgaranti som dekket hele FSMs betalingsforpliktelse. Etter forhandlinger kom imidlertid partene frem til et tillegg til kontrakten hvor FSM påtok seg å stille bankgaranti på 30 prosent av kontraktssummen, og å gjøre opp alle eldre fakturaer fra Skarveland som ikke inngikk i finansieringsordningen fra høsten 2007. Kontraktstillegget, som er datert 10. januar 2008, inneholder følgende betalingsplan:
”– 10 % ved kontraktsinngåelse	1 071 900; eks mva, forfallsdato 09.01.08
– 10 % av kontraktssummen	1 071 900; eks mva, iht. meldt fremdrift 20 %
– 20 % av kontraktssummen	2 143 800; eks mva, iht. meldt fremdrift 40 %
– 20 % av kontraktssummen	2 143 800; eks mva, iht. meldt fremdrift 60 %
– 20 % av kontraktssummen	2 143 800; eks mva, iht. meldt fremdrift 80 %
– 20 % av kontraktssummen	2 143 800; eks mva, ved godkjent og ferdigstilt arbeid”
- (7) I hovedkontrakten er det vist til denne betalingsplanen og fastsatt at fakturering skal gjøres ”iht. meldt fremdrift, 1. i hver mnd pr. 30 dg netto”. Ferdigstillelsesdato var i henhold til hovedkontrakten 30. april 2008.
- (8) I kontraktstillegget var videre fastsatt at det skulle være ”16 uker utrustningsperiode, med full framdrift f o m uke 5”.
- (9) Kontraktstillegget inneholdt også en bestemmelse om betalingsmislighold. Partene er enige om at denne klausulen skal forstås slik at dersom betaling ikke skjedde etter planen, hadde Skarveland rett til umiddelbart å heve kontrakten og kreve fullt oppgjør for utført arbeid, uten at dette skulle kunne utløse erstatningskrav fra verftets side.
- (10) FSM anmodet 24. januar 2008 sin faste bankforbindelse – Sparebank 1 SR-Bank – om å stille en garanti overfor Skarveland som ”skal tjene som sikkerhet for rett betaling av kontrakt for levering til vårt bygg nr. 189”. I samsvar med avtalen mellom FSM og Skarveland ble det bedt om en garanti på 4 019 625 kroner, som utgjorde 30 prosent av kontraktssummen med tillegg av merverdiavgift. Både hoved- og tilleggskontrakten ble oversendt banken som vedlegg til garantianmodningen.
- (11) Banken utstedte garantien 29. januar 2008, med FSM som hoveddebitor og Skarveland som garantikreditor. Garantibeløpet var 4 019 625 kroner og gyldighetstiden fra 29. januar 2008 til 30. mai 2008. Den sentrale teksten lyder:

”Iflg. ordre og for regning av ovennevnte garantidebitor stiller undertegnede, Sparebank 1 SR-Bank, seg herved som selvskyldnerkausjonist like overfor ovennevnte garantikreditor, som sikkerhet for riktig betaling i forbindelse med montering av rør i henhold til kontrakt av 09.01.08 ... under forutsetning av at rørsystemer, herav

hydraulikk, kjølevann, lub oil, fuel oil, starteluft, med mer spesifisert i kontrakt av 09.01.08, i sin helhet er montert bygg 189.”

- (12) Skipet Skarveland arbeidet på ble med virkning fra 1. mai 2008 overdratt fra FSM til Møkster Safety AS. Bakgrunnen var at verftet igjen hadde økonomiske problemer. Av kontrakten mellom FSM og Møkster Safety AS fremgår det at banken hadde trukket tilbake byggefinansieringen og ”verkstedet og SR-Bank har på denne bakgrunn tatt initiativ til enkelte endringer i byggekontrakten som skal avhjelpe den manglende byggefinansieringen og sikre ferdigstillelse av bygg 189”.
- (13) FSM dekket de to første beløpene i betalingsplanen, men i begynnelsen av mai ble det klart at verftet på grunn av sin vanskelige økonomiske situasjon ikke ville make å dekke de resterende terminene til forfallstid. Skarveland sendte derfor 15. mai 2008 påkrav til banken og gjorde gjeldende at garantiansvaret var forfalt fordi FSM ikke var i stand til å oppfylle sine forpliktelser etter kontrakten. Banken bekreftet i e-post samme dag å ha mottatt påkravet, og opplyste kort at den hadde ”anmodet verftet om å verifisere kravet – samt de fakt. som kravet refererer seg til”.
- (14) Skarveland spesifiserte sin fordring i brev 22. mai 2007. Kravet bestod dels av betaling etter 40 prosent fremdrift i henhold til betalingsplanen, dels av avtalte tilleggsarbeider. Når tilleggsarbeidene ble tatt med, oversteg Skarvelands fordring garantiens totalbeløp. Kravet var begrenset til arbeider frem til 1. mai 2008 fordi Møkster Safety AS da overtok verftets økonomiske forpliktelser knyttet til bygget.
- (15) Banken svarte i brev 30. mai 2008 blant annet:
- ”Som De vil kjenne til vil bankens ansvar under garantien tre i kraft forutsatt at de leveranser som er nærmere spesifisert i garantien *i sin helhet* er montert bygg 189. Vi ber om å få oversendt nødvendig dokumentasjon for at garantiens forutsetninger er oppfylt.”**
- (16) I en e-post 17. september 2008 dokumenterte Skarveland at kontrakten på bygg 189 nå var fullført.
- (17) Banken avviste Skarvelands krav i brev 23. september 2008, blant annet fordi arbeidet ikke var ferdig før garantien løp ut 30. mai 2008.
- (18) Bergen Group Skarveland AS tok ut stevning mot banken for Stavanger tingrett. Tingretten kom til at det var innbyrdes motstrid mellom formuleringene i garantidokumentet. På denne bakgrunn, og med støtte i de underliggende kontraktdokumentene og en del supplerende tolkingsmomenter, konkluderte retten med at garantien ikke kunne forstås slik at hele leveransen måtte være ferdig montert for at ansvar skulle kunne gjøres gjeldende. Etter tingrettens oppfatning omfattet garantien også krav som sprang ut av endrings- og tilleggsordrer.
- (19) Tingretten avsa 4. januar 2010 dom med slik domsslutning:
- ”1. Sparebank 1 SR-Bank dømmes til innen 2 – to – uker å betale Bergen Group Skarveland AS kr. 4 019 625,- med tillegg av forsinkelsesrente fra påkrav den 15.05.2008 og frem til betaling skjer.**

2. **Sparebank 1 SR-Bank dømmes til innen 2 – to – uker å betale Bergen Group Skarveland AS sine saksomkostninger for tingretten med 350 000 – trehundreogfemtitusen – kroner.”**

(20) Sparebank 1 SR-Bank anket dommen til Gulating lagmannsrett. I motsetning til tingretten kom lagmannsretten til at det ikke var noen uklarhet eller selvmotsigelse i garantidokumentet. Lagmannsretten konkluderte – etter en objektiv tolking av ordlyden – med at Skarvelands arbeider i sin helhet måtte være ferdigstilt før utløpet av garantitiden for at garantien skulle kunne gjøres gjeldende.

(21) Lagmannsretten avsa 25. februar 2011 dom med slik domsslutning:

- ”1. Sparebank 1 SR-Bank frifinnes.**
- 2. I saksomkostnader for lagmannsretten betaler Bergen Group Skarveland AS til Sparebank 1 SR-Bank 246.200 – tohundreogførtisekstusentohundre – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.**
- 3. I saksomkostnader for tingrettens betaler Bergen Group Skarveland AS til Sparebank 1 SR-Bank 279.500 – tohundreogsyttitusenfemhundre – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.”**

(22) Bergen Group Skarveland AS har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken retter seg mot lagmannsrettens bevisvurdering og rettsanvendelse. I anketilsvaret til Høyesterett imøtegikk banken anken, og gjorde også gjeldende en del innsigelser som lagmannsretten ut fra sitt resultat ikke hadde tatt stilling til. Subsidiært anfører banken blant annet at fremdriften ved oppgjørstidspunktet 1. mai 2008 ikke var slik Skarveland hevder, og gjør også gjeldende innsigelser knyttet til endrings- og tilleggsarbeidene og det banken betegner som ”svikslignende forhold”.

(23) Anken er tillatt fremmet uten noen begrensning i henvisningsbeslutningen. I rettsboken fra det saksforberedende møtet heter det imidlertid om avgrensningen av saken for Høyesterett:

”Dommeren foreslo ... at Høyesterett bare behandler hvordan den garantierklæring som er avgitt, skal forstås (herunder hvorvidt garantien omfatter endrings- og tilleggsarbeider), men ikke ankemotpartens subsidiære innsigelser (herunder i hvilken utstrekning det er avtalt endrings- eller tilleggsarbeider). Dette innebærer at dersom den ankende part helt eller delvis skulle få medhold i sin forståelse av garantierklæringen, vil lagmannsrettens dom måtte oppheves, og ny behandling skje for lagmannsretten. Ankemotparten vil i så fall ha sine subsidiære innsigelser i behold og kunne gjøre dem gjeldende ved den nye behandlingen for lagmannsretten.

Partene fikk anledning til å kommentere dommerens forslag. Begge partene sa seg enig i en slik fremgangsmåte.”

(24) For Høyesterett er det fremlagt enkelte nye dokumenter og avgitt noen nye forklaringer. Saken står likevel i det vesentlige i samme faktiske stilling som for lagmannsretten.

(25) Den ankende part – *Bergen Group Skarveland AS* – har i hovedtrekk gjort gjeldende:

(26) Garantien kan ikke forstås slik at det er et vilkår for bankens ansvar at Skarveland ferdigstilte hele kontraktsleveransen. Garantens formulering ”i sin helhet” innebærer bare

at de enkelte delleveranser – slik de er spesifisert i kontrakten mellom FSM og Skarveland – måtte være ferdigstilt.

- (27) Både Skarveland og FSM mente at garantien forpliktet banken etter hvert som Skarvelands krav mot FSM forfalt i henhold til avtalen. Bankens standpunkt innebærer at garantien bare gjaldt de siste 30 prosent av kontraktsarbeidet, og at alt måtte være montert ”til siste skrue”. Det er ingen holdepunkter for at noen av partene på avtaletidspunktet mente at garantien skulle forstås på denne måten. Tvert imot viser tidsnære bevis at man forutsatte at banken ved betalingsmislighold skulle bli ansvarlig for de kontraktsmessige krav Skarveland hadde mot FSM. Når det er påvist at partene hadde en felles forståelse av garantiens innhold, er det ikke nødvendig å gå nærmere inn på ordlyden.
- (28) Skulle felles avtaleforståelse likevel ikke anses bevist, må det tas utgangspunkt i ordlyden, som er uklar og selvmotsigende. På den ene side garanterte banken for riktig betaling etter en kontrakt som fastsatte delbetalinger, på den annen side ble det krevd at arbeidet skulle være utført i ”sin helhet”.
- (29) Skal garantien bli effektiv, må den leses slik at den harmonerer med den underliggende avtale mellom FSM og Skarveland. For Skarveland var formålet med garantien å unngå tap dersom verftet stanset betalingen under arbeidets gang. Avtalesituasjonen og omstendighetene forut for utstedelsen underbygger at garantien gjaldt de enkelte betalingsterminene. Også bankens formål – å sikre pantekravet – oppnås ved en slik tolking siden Skarvelands arbeid tilførte bygget verdier fortløpende i kontraktsperioden. Legges bankens forståelse til grunn, er garantien utjenlig for Skarveland.
- (30) Banken forsto, eller burde ha forstått, at Skarveland mente at garantien sikret oppgjør for hver enkelt delleveranse. Banken burde derfor sagt fra dersom den hadde en annen oppfatning.
- (31) Selv om garantien skulle tolkes slik at alt arbeid måtte være ferdigstilt før krav kunne gjøres gjeldende, kan den ikke forstås slik at dette måtte skje før 30. mai 2008. Det er tilstrekkelig at arbeidet faktisk ble gjort ferdig, selv om dette skjedde noe etter utløpet av gyldighetstiden.
- (32) Garantien omfatter også betalingsansvar FSM har som følge av endrings- og tilleggsarbeider. Selv om dette ikke følger direkte av kontrakten mellom FSM og Skarveland, er det klart at avtalen i praksis ble forstått slik at den omfattet slike arbeider.
- (33) Bergen Group Skarveland AS har lagt ned slik påstand:
- ”1. **Lagmannsrettens dom oppheves.**
  2. **Bergen Group Skarveland AS tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett og lagmannsrett.”**
- (34) Ankemotparten – *Sparebank 1 SR-Bank* – har i hovedtrekk gjort gjeldende:
- (35) Lagmannsrettens dom er riktig og i det vesentlige dekkende for ankemotpartens syn.
- (36) Det er ikke dekning for Skarvelands anførsel om at det forelå en felles subjektiv oppfatning hos partene i tråd med den forståelse Skarveland nå gir uttrykk for. Verken

FSM eller banken har på noe tidspunkt gitt uttrykk for noe som kan tolkes i denne retning. Tvert imot har banken hele tiden fremholdt den tolking som nå gjøres gjeldende. Skarveland har heller ikke vært konsekvent i sitt syn. Det vises blant annet til at banken allerede i brev 30. mai 2008 presiserte at leveransene som var spesifisert i garantien, i sin helhet måtte være montert i bygget. Skarveland protesterte ikke på dette, og foretok seg intet før selskapet 17. september samme år dokumenterte at kontrakten var fullført. Dette trekker i retning av at Skarveland var klar over at det ikke kunne gjøres gjeldende noe krav før etter fullstendig ferdigstilling.

- (37) Når det ikke er noen felles subjektiv oppfatning av garantiens omfang, er en objektiv fortolking av dens ordlyd avgjørende. Garantidokumentet gjør det klart at banken ikke har noe ansvar med mindre alt Skarveland skulle levere ”i sin helhet er montert i bygg 189”. Ordlyden er velvalgt og veloverveid, og gir klart uttrykk for at banken bare kan holdes ansvarlig dersom Skarveland hadde fullført alt sitt arbeid. Dette kan ikke misforstås. Det er heller ingen motstrid mellom de enkelte deler av garantierklæringen. Banken stiller seg riktig nok i utgangspunktet som selvskyldnerkausionist for de underliggende kontraktsforpliktelser. Men ansvaret avgrenses gjennom bestemmelser om gyldighetstid, maksimumsbeløp og klausulen om at Skarveland må ferdigstille alt sitt arbeid før eventuelt ansvar utløses.
- (38) Ordlyden i garantien er så klar at det ikke er behov for å anvende slike supplerende tolkingsprinsipper som Skarveland har tatt til orde for. Under enhver omstendighet bestrides Skarvelands utlegning av disse prinsippene. Det Skarveland forsøker, er i realiteten – i ettertid – å bortfortolke en klar ordlyd.
- (39) Banken har fulgt en konsekvent praksis i de mange garantiene den avga til fordel for FSMs underleverandører. Skarveland burde sagt fra dersom man mente bankens garanti avvek fra det selskapet hadde bedt om, eller mente å ha behov for. Det hører med i dette bildet at banken mener å ha påvist at Skarveland fikk juridisk bistand for å vurdere garantiteksten, uten at det ledet til protester.
- (40) Garantien gir – slik lagmannsretten fremhever – god mening også slik banken forstår den. Skarveland var underveis i kontraktsperioden godt sikret ved sin rett til å heve ved ethvert betalingsmislighold, noe som skapte et meget sterkt insitament for verftet til å betale. Det var først mot slutten av kontrakten, og særlig etter at Skarveland hadde levert hele sin ytelse, at det var behov for garanti.
- (41) Garantien løp ut 30. mai 2008. På det tidspunktet hadde Skarveland intet krav siden rørene da ikke var ferdig montert. Likevel kom det ingen henvendelser til banken om å forlenge garantien. Det spiller ingen rolle om Skarveland fullførte arbeidet lenge etter at garantiens gyldighetstid var utløpt. Da Skarveland hadde garanti, var det intet krav. Etter at kravet oppsto, forelå det ikke lenger noen garanti.
- (42) Banken er under enhver omstendighet ikke ansvarlig for endrings- og tilleggsarbeider. Også dette er et spørsmål om tolking av garantidokumentet, og her sies intet om andre arbeider enn de som er spesifisert i kontrakten mellom partene. Det er irrelevant om intern praksis ga rett og plikt til arbeid utover kontrakten. Banken er ikke part i dette, og kan ikke pådras ansvar utover det den har påtatt seg i garantien.

- (43) Banken har opptrådt åpent og lojalt, og har ikke på noe tidspunkt forsøkt å føre Skarveland bak lyset.
- (44) Sparebank 1 SR-Bank har lagt ned slik påstand:
- ”1. Anken forkastes.
  2. Sparebank 1 SR-Bank tilkjennes sakens omkostninger for Høyesterett.”
- (45) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*
- (46) Kjernes spørsmålet i saken er forståelsen av garantien Sparebank 1 SR-Bank stilte som sikkerhet for FSMs kontraktmessige forpliktelser overfor underleverandøren Skarveland.
- (47) Kontrakter og andre avtaledokumenter mellom profesjonelle næringsdrivende må i utgangspunktet fortolkes objektivt, jf. blant annet Rt. 2003 side 1132 avsnitt 34 med videre henvisninger og Rt. 2005 side 1447 avsnitt 32 hvor det fremheves at når en bank har avtalt at den skal garantere som selvskyldner overfor en næringsdrivende, må garantidokumentet undergis en objektiv tolking hvor ordbruken er vesentlig. Dette legger jeg til grunn.
- (48) Dersom det er klart at partene hadde en felles forståelse av teksten i et avtaledokument, kan den vanligvis legges til grunn uten at det er nødvendig å gå nærmere inn på tolkingen av ordlyden. Men det må – særlig i forretningsforhold mellom profesjonelle parter – kreves nokså klare holdepunkter for at partene har en omforent forståelse som avviker fra ordlyden. Etter min oppfatning er ikke det situasjonen i vår sak. Jeg går derfor over til å se nærmere på teksten i dokumentene.
- (49) Ved tolkingen av garantidokumentet tar jeg utgangspunkt i at banken etter ordlyden stiller seg som selvskyldnerkausjonist for å sikre verftets forpliktelse til ”riktig betaling ... i henhold til kontrakt av 09.01.08”. Uten denne henvisningen til den underliggende avtalen gir dokumentet intet svar på hva bankens garanti gjelder. Det er derfor klart at garantien må leses i sammenheng med den kontrakten den direkte viser til, slik tilfellet også var i Rt. 1993 side 149, se dommen side 152. Jeg understreker videre at de enkelte elementene i garantidokumentet, sammenholdt med det underliggende avtaleforholdet, utgjør deler av en helhet og må ses i sammenheng.
- (50) Kontrakten det vises til i garantiteksten, med tillegget om garantistillelse, ble sendt banken sammen med garantianmodningen. Her opplyses at ”[g]arantien skal tjene som sikkerhet for rett betaling av kontrakt for levering til vårt bygg nr. 189”. Verftets anmodning korresponderer godt med formuleringen i kontraktstillegget hvor det uten reservasjon er avtalt ”[b]ankgaranti på 30 % av kontraktsbeløp”. Det fremgår videre utvetydig av de kontraktsdokumentene banken fikk oversendt at verftet var forpliktet til å foreta delbetalinger.
- (51) Når banken stiller seg som selvskyldnerkausjonist for ”riktig betaling” etter en slik kontrakt, er det etter min mening klart at utgangspunktet må være at garantiansvaret utløses så snart en termin ikke betales ved forfall. Jeg føyer til at siden garantisten også var FSMs bankforbindelse og sto for finansieringen av byggingen av skipet, hadde garantisten avgjørende innflytelse på om verftet ville være i stand til å dekke sine løpende forpliktelser.

- (52) Lest isolert, trekker på den annen side garantiens forutsetning om at nærmere angitte rørsystemer ”i sin helhet er montert bygg 189” i retning av at hele det avtalte arbeidet måtte være avsluttet for at bankens ansvar skulle utløses. Det er likevel flere grunner til at garantien – lest i sammenheng med den øvrige tekst og den underliggende avtalen – etter min mening ikke kan forstås på denne måten.
- (53) Jeg viser innledningsvis til at klausuler i en garantierklæring– i likhet med kontraktsbestemmelser i sin alminnelighet – bør tolkes slik at de får en fornuftig mening, jf. blant annet Erlend Haaskjold, ”Kontraktsforpliktelser” (2002), side 139. Er forståelsen usikker, bør således en garanti tolkes slik at den blir effektiv og gir reell sikkerhet for hovedfordringen, jf. blant annet Eirik H. Vinje, ”Tolking av garantier i forretningsforhold” (1999), side 146. Vinje peker på at i garantiforhold blir dette ”operasjonshensynet” i praksis gjerne ”et argument for å tolke garantiavtalen slik at den harmonerer med hovedavtalen”.
- (54) Mot denne bakgrunn har jeg generelt vanskelig for å godta som meningsfullt at en bank stiller seg som selvskyldnerkausjonist for ”riktig betaling” av en kontrakt som fastsetter delbetalinger, samtidig som den bestemmer at kontrakten må være oppfylt i sin helhet før garantiansvaret utløses.
- (55) I vår sak blir denne inkonsekvensen fremtredende på grunn av den korte kontraktstiden, kombinert med at verftets betalingsfrist var 30 dager med fakturering den første i hver måned. Etter avtalen skulle det være full fremdrift fra og med uke 5 og leveringsfristen var 30. april. Skarveland skulle således utføre hele arbeidet i løpet av 13–14 uker, inkludert den mellomkommende påskeuken. Skulle denne fremdriften holdes, måtte hver av de fire terminene fastsatt i kontraktstillegget gjøres unna på mindre enn tre uker. Skarveland ville således med jevn fremdrift allerede ha utført det meste av sitt arbeid og være eksponert for et betydelig tap dersom det etter forfall av en av de første terminene viste seg at verftet ikke kunne betale. Eksempelvis kunne Skarveland for sitt arbeid i februar sende faktura 1. mars med forfall 1. april. Da var det bare en måned igjen av gjennomføringstiden, og Skarveland skulle forutsetningsvis ha fullført det vesentlige av kontraktsarbeidet.
- (56) Jeg føyer til at det ikke er fremlagt opplysninger om at situasjonen for verftet våren 2008 var slik at Skarveland hadde grunnlag for å heve på grunn av antesipert mislighold. Heving på et slikt grunnlag ville for øvrig vært forbundet med risiko for et betydelig erstatningsansvar.
- (57) Når situasjonen var at det i den første del av kontraktsperioden kunne oppstå betydelig tap før Skarveland kom i posisjon til å heve, kan jeg ikke følge lagmannsretten når den har kommet til at den sterke hevingsretten ved mislighold gjorde garantien tjenlig. Jeg er i og for seg enig i at hevingsretten ga verftet et sterkt betalingsinsitament, men dette er uten betydning i en situasjon hvor verftet uansett ikke hadde midler å betale med. Det var nettopp manglende betalingsevne garantien skulle beskytte mot. Det er ingen opplysninger om at verftet manglet *vilje* til å gjøre opp med sine underleverandører.
- (58) Etter min mening er det etter dette klart at dersom garantien forstås slik at den bare var effektiv hvis hele den underliggende kontrakten ble oppfylt, ville den ikke gi Skarveland noen reell sikkerhet mot tap. En fortløpende garanti innenfor 30 prosent av

kontraktssummen ville derimot innebære en fornuftig sikring av en betydelig del av Skarvelands utestående til enhver tid, for så vidt ikke ulikt en ordning som er vanlig i entrepriseforhold.

- (59) Til dette kommer at lignende formuleringer som i vår sak – ”i sin helhet er montert bygg 189” – ble brukt i mange garantier banken stilte overfor underleverandører etter at verftets økonomiske situasjon ble vanskelig. Bakgrunnen var at banken ønsket å sikre seg at garantiene ikke kunne gjøres gjeldende uten at bygget var tilført verdier som inngikk i det pant banken hadde i skipet som var under bygging, jf. sjøloven § 43. Banken har fremhevet at det på denne måten ville være balanse mellom den risiko banken påtok seg og verdiskapningen.
- (60) Overfor vare- og utstysrleverandører gir det i et slikt perspektiv god mening å kreve fullstendig levering av varer eller avsluttet montering av utstyr. For en tjenesteleverandør som Skarveland, hvor verdiskapningen skjer forløpende gjennom kontraksperioden, stiller dette seg annerledes. Jeg er på denne bakgrunn, og ut fra den manglende innbyrdes sammenheng i garantidokumentet, enig med den ankende part i at mye tyder på at banken i garantien som ble stilt til fordel for Skarveland benyttet en standardklausul, uten at det var vurdert om den passet i det konkrete tilfellet.
- (61) Jeg føyer til at banken enkelt kunne ha formulert en klausul som gjorde det klart at den bare ville være ansvarlig dersom hele det avtalte arbeidet var utført og ikke for riktig betaling av den enkelte termin. Som forfatter av teksten må banken bære ansvaret for den uklarhet som her har oppstått. Det er etter mitt syn av liten betydning hvorvidt Skarveland, slik banken hevder, forela garantien for en juridisk rådgiver.
- (62) Etter kontrakten var det en forutsetning for betaling av den omstridte terminen at ”meldt fremdrift” var 40 prosent. Jeg kan ikke se at det har noen betydning for bankens forpliktelse om denne ferdigstillingsgrad ikke skulle være nådd før verftets betalingsforpliktelser – på et tidspunkt Skarveland ikke hadde noen innflytelse på – ble overtatt av Møkster Safety AS.
- (63) Når garantien forstås slik at den gjelder de enkelte terminer, er det klart at Skarveland har fremsatt påkrav innenfor gyldighetstiden.
- (64) Jeg er etter dette kommet til at garantien omfatter det udekkede krav Skarveland har på betaling i henhold til kontrakten frem til 1. mai 2008.
- (65) Ved vurderingen av om også endrings- og tilleggsarbeidene omfattes av garantien, tar jeg på ny utgangspunkt i dens ordlyd og henvisningen til den underliggende kontrakten. Selv om endrings- og tilleggsarbeider ikke er omtalt i kontrakten mellom verftet og Skarveland, er det på det rene at verftet i kraft av avtalen kunne kreve slike arbeider utført. Dette er for øvrig vanlig i entrepriser og entrepriselignende forhold, hvor byggherrens forpliktelse til å stille sikkerhet regelmessig også omfatter vederlag for tilleggsarbeid, se eksempelvis Tore Sandviks kommentar til NS 3401 (1977), side 107.
- (66) Med den absolutte begrensningen som i vår sak ligger i det nøyaktig angitte garantibeløpet, og med den bakgrunn for garantistillelsen som jeg har redegjort for, må det etter mitt syn være riktig å oppfatte garantien slik at den også omfatter tilleggs- og endringsarbeider innenfor rammen av avtalen mellom partene. Hvorvidt løsningen ville

blitt den samme dersom garantien ikke hadde inneholdt en beløpsbegrensning, er det ikke nødvendig å gå inn på.

- (67) Lagmannsrettens dom må etter dette oppheves, jf. tvisteloven § 30–3, jf. § 29–23 fjerde ledd sammenholdt med tredje ledd.
- (68) Sakskostnader for behandlingen i Høyesterett tilkjennes ikke. For øvrig må lagmannsretten ta stilling til spørsmålet om sakskostnader ved den nye behandlingen, jf. tvisteloven § 20-8 tredje ledd.
- (69) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.
  2. Sakskostnader for Høyesterett tilkjennes ikke.
- (70) Dommer **Falkanger**: Jeg er kommet til et annet resultat enn førstvoterende. Som han har redegjort for, gjelder saken tolkning av bankens garanti til Skarveland. Da utformingen av garantien står sentralt i min begrunnelse, gjentar jeg den aktuelle ordlyden:

”Iflg. ordre og for regning av ovennevnte garantidebitor stiller undertegnede, Sparebank 1 SR-Bank, seg herved som selvskyldnerkausjonist like overfor ovennevnte garantikreditor, som sikkerhet for riktig betaling i forbindelse med montering av rør i henhold til kontrakt av 09.01.08 ... under forutsetning av at rørsystemer, herav hydraulikk, kjølevann, lub oil, fuel oil, starteluft, med mer spesifisert i kontrakt av 09.01.08, i sin helhet er montert bygg 189.”

- (71) Det springende punktet er hvorledes formuleringen ”under forutsetning av at rørsystemer ... i sin helhet er montert”, skal forstås. Skarveland anfører i realiteten at garantien må leses som om formuleringen ikke fantes. En slik tolkning innebærer en radikal utvidelse av garantiens rekkevidde, som det etter min mening ikke er grunnlag for.
- (72) I likhet med førstvoterende kan jeg ikke se at partene på noe tidspunkt har hatt en felles forståelse som avvek fra garantiens ordlyd. At ikke banken har hatt en slik oppfatning, synes klart nok. Banken ga ikke uttrykk for et slikt syn i forbindelse med utstedelsen av garantien, og da Skarveland 15. mai 2008 gjorde krav gjeldende etter garantien, svarte banken 30. mai med å be om dokumentasjon for at vilkårene i den aktuelle formulering var oppfylt. Banken har senere konsekvent fastholdt dette standpunktet. Hvorvidt Skarveland på noe tidspunkt hadde en annen forståelse, går jeg da ikke nærmere inn på. Jeg nevner likevel at Skarveland ikke synes å ha protestert på bankens brev. Tvert imot kan selskapets e-post av 17. september 2008 tas til inntekt for at selskapet på dette tidspunkt aksepterte bankens syn. Under henvisning til at bygget var ferdigstilt, krevde Skarveland da garantien utbetalt.
- (73) Når det ikke foreligger en felles oppfatning hos avtalepartene, følger det av sikker praksis at kontrakter må tolkes objektivt. Som fremhevet i Rt. 2002 side 1155, har dette prinsippet særlig styrke i forholdet mellom næringsdrivende. For så vidt gjelde garantier, viser jeg til uttalelsene i Rt. 2005 side 1447.

- (74) Dersom en garanti fremtrer som selvmotsigende eller på annen måte uklar, må andre tolkningsmomenter enn ordlyden trekkes inn. Jeg kan imidlertid ikke se at det er tilfelle i vår sak. Ordlyden etterlater etter mitt syn ikke andre tolkningsalternativer enn den banken har gjort gjeldende.
- (75) Garantien består av to elementer. Først angis at banken stiller selvskyldnerkausjon for verftets ansvar overfor Skarveland etter hovedkontrakten. Her angis rammene for bankens ansvar. At garantien så langt må leses i sammenheng med hovedkontrakten, følger direkte av garantiens ordlyd. Derneft gjøres det imidlertid unntak fra dette, ved at det uttrykkelig sies at bankens ansvar bare inntreer ”under forutsetning av at rørsystemer, herav hydraulikk, kjølevann, lub oil, fuel oil, starteluft, med mer spesifisert i sin kontrakt av 09.01.08, i sin helhet er montert bygg 189”. Skarveland har anført at denne formuleringen sikter til de delleveransene som utløste deloppgjør etter den underliggende kontrakten. Jeg har imidlertid vanskelig for å se at slike delleveranser med rimelighet kan sies å falle inn under uttrykket ”i sin helhet er montert”. Eksemplifisering av hva som måtte være montert – ”hydraulikk, kjølevann ... med mer” – utelukker også en slik forståelse.
- (76) Jeg kan heller ikke se at garantien blir selvmotsigende ved den forståelse jeg legger til grunn. De to elementene representerer henholdsvis et utgangspunkt og en forutsetning, og det innebærer ingen selvmotsigelse at forutsetningen begrenser det som isolert sett ville ha fulgt av utgangspunktet.
- (77) Som førstvoterendes drøftelse viser, ble garantien utformet slik at Skarveland fikk en relativt begrenset sikkerhet. Men uten verdi var den likevel ikke, idet den dekket de siste 30 prosentene av leveransen. Skarvelands interesser i den første perioden var dessuten til en viss grad ivaretatt gjennom at selskapet hadde umiddelbar hevningsrett dersom verftet misligholdt delbetalingene. Som følge av at betalingen skulle skje 30 dager etter at delleveransene ble ferdigstilt, er det likevel klart at verftet ble eksponert for betydelig risiko – selv om noe nok kunne avhjelpes gjennom hevning ved antesipert mislighold.
- (78) Med den klare ordlyd garantien hadde, finner jeg imidlertid ikke grunn til å gå nærmere inn på i hvilken grad garantien imøtekom Skarvelands behov, eller om den ga en rimelig fordeling av risiko mellom henholdsvis banken og Skarveland. Jeg kan for øvrig ikke se at det er av betydning at banken ikke ga Skarveland ytterligere informasjon om garantiens innhold. Bankens måtte kunne legge til grunn at garantien ble lest av selskapets representanter, og at det ville være tilstrekkelig til å gjøre dem kjent med innholdet.
- (79) Skarveland har subsidiært anført at det var tilstrekkelig til å utløse ansvar under garantien at monteringen i sin helhet var ferdig i september 2008. Jeg er ikke enig i dette. Det fremgår uttrykkelig av garantien at dens gyldighetstid utløp 30. mai 2008, og bankens ansvar skulle bortfalle ”dersom krav i henhold til garantien ikke er mottatt av banken innen utløpet av gyldighetstiden”. Når monteringen først ble utført i september 2008, er det klart at påkravet i september 2008 ikke utløste ansvar for banken.
- (80) Jeg er etter dette kommet til at anken må forkastes.

- (81) Dommer **Indreberg:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Falkanger.
- (82) Dommer **Bull:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Kallerud.
- (83) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (84) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.
2. Saksomkostninger for Høyesterett tilkjennes ikke.

Riktig utskrift bekrefte: